

ANTIKVARISK FÖRUNDESRÖKNING ÅR 2020

Malin Clarke

LINDSTRÖMSKA HUSET

Halland, Halmstad kommun och stad
Grev Kristoffer 13

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:11

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland
Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020
Antikvarisk förundersökning 2020
Bild framsida: Det Lindströmska huset, fasad mot Kyrkogatan.
Foto: Malin Clarke (fotonr 2020-9).
Grafisk form och layout: Anders Andersson.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.
Ärende nr 2020-20

Malin Clarke

LINDSTRÖMSKA HUSET

Halland, Halmstad kommun och stad,
Grev kristoffer 13

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:11

INNEHÅLL

Inledning.....	6
Uppdrag.....	6
Befintliga skydd.....	6
Föreslagna åtgärder.....	6
Historik.....	7
Beskrivning.....	8
Läge.....	8
Exteriör.....	8
Interiör.....	8
Kulturhistoriska värden.....	14
Viktiga karaktärsdrag att beakta.....	14
Konsekvensbeskrivning.....	15
Rivning av interiör samt ingrepp i stomme.....	15
Byte av två ytterdörrar.....	15
Installation av badrum på bottenplan.....	15
Installation av badrum på övre plan.....	16
Exteriör renovering.....	16
Övriga antikvariska riktlinjer.....	17

INLEDNING

Uppdrag

Kulturmiljö Halland har fått i uppdrag av Grev Kristoffer Fastigheter AB att göra en antikvarisk förundersökning med konsekvensbeskrivning över fastigheten Grev Kristoffer 13, Lindströmska huset. Den antikvariska förundersökningen har genomförts av bebyggelseantikvarier Malin Clarke och Björn Ahnlund, Kulturmiljö Halland, Hallands läns museer under januari-februari 2020.

Syftet med undersökningen är att utreda vilka konsekvenser föreslagna åtgärder har på byggnadens kulturhistoriska värde. Syftet är vidare att utgöra underlag inför prövning av bygglov/byggnämnan.

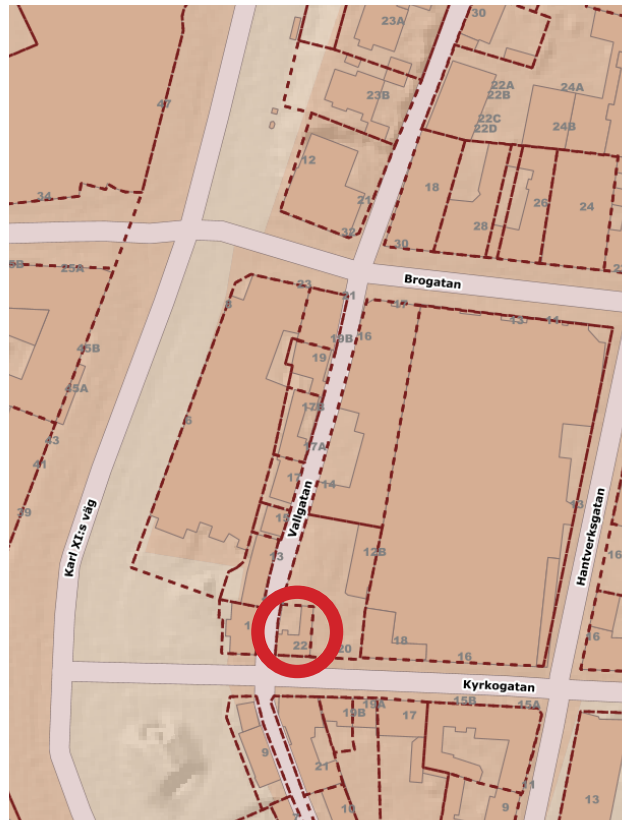
Befintliga skydd

Byggnaden är inventerad som kulturhistoriskt värdefull i den länstäckande bebyggelseinventeringen där den har klass B. Den ingår även i ett område som pekats ut som kulturhistoriskt värdefullt i Kulturmiljöprogrammet för Halmstad stad, där den småskaliga träbebyggelsen är ett utmärkande och värdefullt inslag.

Plan- och bygglagen reglerar att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistoriskt, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas (PBL 2010:900 8 kap 13 §). Vidare ska ändring av en byggnad utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (PBL 2010:900 8 kap 17§). Dessa paragrafer gäller generellt även om inget särskilt bestämts om detta i detaljplan.

Föreslagna åtgärder

Fastighetsägaren avser att inreda bostäder i hela byggnaden, i samband med detta ersätts interiöra ytskikt och byggnaden tilläggsisolerar invändigt. Två badrum avses byggas, ett på bottenplan och ett på andra våningen. Golvbjälklaget på bottenvåningen ersätts av en gjuten platta. Fasadförändringar som önskas utföras är att två äldre ytterdörrar på den norra fasaden ersätts av nytillverkade dörrar.

Den röda ringen markerar fastigheten som förundersökningen omfattar. Karta: Halmstad kommun

HISTORIK

Det Lindströmska huset ligger i Halmstads stadskärna och är uppfört före 1832 då det brandförsäkrades. Troligtvis är de äldsta delarna redan från 1700-tal. Då bottenvåningen består av korsvirke och andra våningen är uppbyggd med en konstruktion av ligg-timmer är det troligt att byggnaden är uppförd i en våning och senare påbyggd. Det ägdes under tidigt 1800-tal av kakelugnsmakare Bång som hade sin verkstad i ett tidigare gårdshus. Byggnaden kallas Lindströmska huset efter lotsen Carl Lindström som bodde här under tidigt 1900-tal. Luckan på gaveln användes för att Lotsen skulle kunna hålla utkik över fartygstrafiken.

Överst: Lindströmska huset under tidigt 1900-tal, före rivning av byggnaderna på de intilliggande tomterna.

Nederst: På gaveln syns den lilla luckan som lotsen använde för att se ut över reddan. Foto taget 1968.

BESKRIVNING

Läge

Det Lindströmska huset ligger i hörnet Kyrkogatan/Vallgatan, med huvudfasad mot Kyrkogatan. Tomten ramas in av ett lågt plank. Innergården är stenlagd, men delvis igenvuxen. Trädgården är originell, med en äldre gårdspump samt en äldre kopia av Norre Port i tegel.

Exteriör

Byggnaden är uppförd i två våningar på en låg grund av natursten. Bottenvåningen har stomme av korsvirke med tegelfyllning. Ovanvåningens väggkonstruktion är av liggtimmer i ytterväggarna med innerväggar av korsvirke. Byggnaden har sadeltak som täcks av enkupigt rött lertegel med beslag i ljus grönlackerad plåt. Byggnaden har två skorstenar i rött tegel. På takfallet mot kyrkogatan sitter ett takfönster. Fasaderna mot norr, söder och öster är klädda med locklistpanel som målats i en ljus grön kulör. Den västra gavelfasaden är klädd med lig-gande fasspontpanel. På denna gavel finns en liten lucka som använts som utkikslucka för lotsen. Fönsterna i bottenvåningen är i två luft med sex rutor. Ovanvåningen har tvåluftsfönster som avdelats med spröjs i bågarnas överdel. Samtliga fönsterbågar är målade i en mörkt grön kulör. Mot Kyrkogatan finns en äldre pardörr som under senare tid klätts med diagonal, profilerad panel. Dörren har överljusfönster bestående av två rutor.

På den norra fasaden finns ett utskjutande entréparti i två våningar med entrédörrar. På bottenvåningen sitter en halvfransk spegeldörr med glas överst. Andra våningen nås via en utanpåliggande trappa med en ålderdomlig konstruktion. Den övre entrén består av en äldre plankdörr som sammanfogats med naror. Mot den norra fasaden finns en modern tillbyggnad med ett uppglasat parti som stilmässigt avviker från den äldre byggnaden.

Interiör

Byggnaden har fram till den pågående renoveringen påbörjades haft en mycket välbevarad ålder-

domlig interiör vilket uppmärksammats i tidigare byggnadsinventeringar samt med en skylt på fasaden. Ombyggnaden har påbörjats och interiören har rivits ut. I de flesta rum kvarstår endast stomkonstruktionen.

Bottenvåningen är indelad i två förstugor samt ett större och ett mindre rum. Golvkonstruktionen samt trägolvet har rivits ut och den nedersta bjälken som bär innerväggarna har sågats av. Golvet har sänkts och en betongplatta har gjutits i samtliga rum. Innerdörrar och snickerier har tagits bort och dörröppningarna har höjts. Ytterväggarna har ursprungligen varit putsade och på putsen syns spår av tapetlager. En uppregling mot ytterväggarna med interiör tilläggsisolering har påbörjats. I flertalet rum har de handhyvlade innertaken tagits bort, med undantag för det största rummet där taket sparats. I detta rum finns en vit flat kakelugn, av modellen att döma från runt 1920-talet. I det mindre rummet i byggnadens östra del sitter en kraftig murstock med en nisch.

Trappan till övre våningen har tagits bort och denna våning nås endast via den exteriöra trappan på innergården. Ytterdörren är en ålderdomlig dörr av breda plank som sammanfogats med naror. Entrépartiet till ovanvåningen är fortfarande välbevarat med breda golvbrädor samt väggar av målade plank. Här sitter en glasförsedd glugg som ljusinsläpp. På väggarna är knoppbrädor monterade.

Interiören på ovanvåning är liksom på bottenvåningen utrivna. Ett nytt smalt brädgolv har lagts in. Från farstun nås det utrymme som tidigare varit kök. På motsatt sida finns ett utrymme där trappan från bottenvåningen tidigare kommit upp. Här har även funnits en trappa upp till vindsutrymmet som tagits bort. Dörröppningarna har förstörats och delar av väggkonstruktionen har tagit bort.

I det större rummet finns en vit kakelugn, lik den på bottenvåningen. Innerväggarnas ytskikt har tagits bort och korsvirkeskonstruktionen är blottlagd. De handhyvlade innertaken har tagits bort och ovanvå-

Överst t.v: Byggnadens norra fasad, mot innergården. Här syns det utanpåliggande entrépartiet med trappa.

Överst t.h: Pardörren mot Kyrkogatan.

Nederst: Byggnadens fasad mot Kyrkogatan. Fönsterna är urtagna för renovering.

ningen har öppnats upp tillnock, vilket innebär att vindsutrymmet försvunnit. Takkonstruktionen har byggts för med regler, isolering och plast. Mot ytterväggarna i flera av rummen sitter en handhyvlad ålderdomlig bröstpanel, troligtvis från 1700-tal eller tidigt 1800-tal. Ovanför panelen är väggarna putsade. Utanpå dessa ytskikt har en ny regelkonstruktion satts upp.

Överst: Det lilla rummet i bottenvåningens östra del. Till vänster syns en nisch i murstocken där det troligtvis suttit en eldstad.

Nederst: Bottenvåningens golvkonstruktion är borttagen. På bilden syns hur bjälkarna sågats av för att få en högre dörröppning. På marken har en betongplatta gjutits.

Överst tv: Kakelugnen i bottenvåningens mittendel.

Överst th: I det mittersta rummet finns ett handhyvlat tak som fästs med handsmidd spik.

Nederst tv: Huvudentrén mot Kyrkogatan. Entrédörren är troligtvis ursprunglig.

Mitten th: Mittenrummet. En ny regelkonstruktion har tillkommit mot de putsade ytterväggarna.

Nederst th: På väggarna syns spår av äldre tapetfragment.

Överst t.v: Kakelugnen på byggnadens andra våning.

Nederst t.v: Byggnadens innerväggar är utförda i korsvirke, även på ovanvåningen. Här syns den frilagda konstruktionen.

Ovan t.h: Bakom den nyligen tillkomna regelkonstruktionen syns en äldre handhyvlad bröstpanel, spikad med smidd spik.

Nederst th: Ovanvåningens vindsgolv har tagits bort och byggnaden har öppnats upp inock.

Överst t.v: Farstuns övre del. Farstuns väggar består av breda plank. Här sitter äldre knappbrädor och till vänster syns ett litet fönster.

Överst t.h: Farstun. Här syns den ålderdomliga bräddörren som sammanfogas av två naror.

Nedan t.v: Andra våning, sydvästra hörnet. Här syns ovanvåningens väggkonstruktion i liggtimmer.

KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Det Lindströmska huset ligger i en sammanhängande miljö med småskalig bebyggelse längs Vallgatan och Kyrkogatan som speglar det förindustriella Halmstad och har därför höga miljöskapande värden. Även den lummiga kullerstensbelagda innergården som omges av plank utgör en viktig miljöskapande faktor.

Huset var fram till renoveringen påbörjades mycket välbevarat ur kulturmiljösynpunkt. Exteriört är huset så gott som oförändrat från tidigt 1900-tal och är därför ett fint exempel på den mer småskaliga och enkla stadsbebyggelsen. Den välbevarade exteriören har höga kulturhistoriska värden, här märks särskilt dörrar, fönster samt den mycket välbevarade och ålderdomliga konstruktionen med utanpåliggande trappa och farstudel mot norr.

Byggnaden är uppförd med stomme i korsvirke och timmer, två olika typer av förindustriella stomkonstruktioner som har byggnadshistoriska värden.

Interiört har byggnaden före pågående renovering haft en välbevarad och mycket tidstypisk interiör med lågt i tak, trägolv, höga trösklar och låga, äldre dörrar. Här finns exempel på handhyvlade bröstpaneler och tak, varav vissa tagits bort. De två kakelugnarna är senare tillkomna men bedöms ändå som kulturhistoriskt värdefulla.

Viktiga karaktärsdrag att beakta

Exteriör

- Exteriören med enkupigt tegeltak, locklistpanel samt liggande panel.
- Äldre sidohängda träfönster.
- Ytterdörrar, särskilt pardörr mot kyrkogatan samt den övre dörren i farstudelen mot norr.
- Lucka i gavel
- Utskjutande loftgångliknande farstudel med trappa och ytterdörr

Interiör:

- Planlösning
- Äldre spegeldörrar
- Kakelugnar och murstockar
- Handhyvlat tak i bottenvåning
- Farstudel åt norr (interiör med plank, dörrar och litet fönster)

KONSEKVENSBESKRIVNING

Rivning av interiör samt ingrepp i stomme

Föreslagna åtgärder

Åtgärderna innebär att större delen av interiören rivs ut. Bottenvåningens golvbjälklag rivs och ersätts med en gjuten betongplatta. Tvärgående bjälkar under trösklarna sågas av och dörröppningar förstoras. Vindsvåningen tas bort och våning 2 öppnas upp i nock. Trappor mellan våningarna tas bort. Åtgärderna var redan utförda vid undersökningstillfället.

Konsekvenser

Dessa åtgärder innebär en påtaglig förändring av byggnaden då större delen av inredningen rivs ut. Åtgärderna i stommen innebär att det blir svårare att läsa av byggnadens ursprungliga konstruktion, då bl.a. de höga trösklarna och låga dörröppningar som är karaktäristiska för hus vid denna tid förändras. Vindsvåningen tas bort genom att byggnaden öppnas upp i nock, vilket ger ett modernt uttryck. Golvbjälklaget av betong är ett modernt inslag som är främmande i denna typ av miljö. Dessa åtgärder bedöms sammantaget innebära att stora delar av interiörens kulturhistoriska värden går förlorade och bedöms inte som förenliga med Plan- och bygglagens krav på varsamhet och förbud mot förvanskning (PBL 8 kap §§13,17).

Byte av två ytterdörrar

Föreslagna åtgärder

Fastighetsägaren önskar ersätta de två ytterdörrar som sitter i farstudelen i norr med nytillverkade trädörrar av liknande utseende.

Konsekvenser

Ytterdörren på bottenvåningen är ett något senare tillägg, men av betydelse för exteriörens karaktär. Att ersätta denna ytterdörr med en nytillverkad kopia

bedöms inte få negativa konsekvenser för byggnadens kulturvärde.

Ytterdörren till övre våningen är en samtida del av den mycket ålderdomliga loftgångliknande farstudelen i två våningar. Farstun är kallställd och klädd med enkla plankor och dörren är utförd av liknande plank som sammanfogats med naror. Den är väsentlig för byggnadens förindustriella karaktär och har höga kulturhistoriska värden både interiört och exteriört. Ett byte av dörren skulle medföra att delar av byggnadens autenticitet och patina skulle gå förlorad. Denna effekt blir ännu kraftigare då stora delar av byggnadens kulturhistoriskt värdefulla delar redan rivs ut. Denna åtgärd bedöms inte som förenlig med plan- och bygglagens krav på varsamhet och förbud mot förvanskning.

Installation av badrum på bottenplan

Föreslagna åtgärder

Förstugan i byggnadens sydvästra del byggs om till badrum.

Konsekvenser

Detta rum utgör idag den huvudsakliga förstugan med pardörr mot Kyrkogatan. Konsekvenserna av åtgärden blir att byggnadens avläsbarhet minskar då rumsfunktionerna förändras. Åtgärden innebär förutom förändrad rumsanvändning att pardörren sätts igen från insidan. Pardörren är troligtvis samtida med byggnaden och av mycket högt kulturhistoriskt värde. Pardörren är en av få kvarvarande kulturhistoriskt värdefulla byggnadsdelar interiört. Att bygga för dörren minskar därmed byggnadens kulturhistoriska värde ytterligare. Denna åtgärd bedöms inte som förenlig med plan- och bygglagens krav på varsamhet och förbud mot förvanskning.

Installation av badrum på övre plan

Föreslagna åtgärder

Ett badrum inreds på andra plan, i byggnadens sydvästra del.

Konsekvenser

Badrummet på övre plan innebär att ovanvåningens ena hall som tidigare även fungerat som passage till vinden med trappa får förändrad funktion, vilket har en viss påverkan på byggnadens kulturhistoriska värde. Åtgärden bedöms dock som godtagbar ur kulturmiljösynpunkt.

Exteriör renovering

Åtgärder

Exteriört renoveras byggnaden. Fönster och dörrar målas med linoljefärg i en grön kulör, något mörkare än befintlig. Fasaden skrapas och målas om i en grå-grön kulör.

Konsekvenser

Dessa åtgärder har positiva konsekvenser för byggnadens kulturvärden då kulörerna justeras något till ett mer traditionellt utseende.

Överst: Pardörren mot kyrkogatan. Interiört är dörren oförändrad och av högt kulturhistoriskt värde.

Nederst: Farstun mot norr. Här syns den utanpåliggande trappa med tak.

ÖVRIGA ANTIKVARISKA RIKTLINJER

- Den loftgångsliknande farstun mot norr är av högt kulturhistoriskt värde som helhet och bör inte förändras. Isolering av farstun skulle innebära förvanskning av den kvarvarande interiören. Vid önskemål om isolerad/tät ytterdörr på övre plan bör denna istället sättas mellan farstu och den huvudsakliga byggnadskroppen.
- Moderna tillägg så som nytt badrum bör i första hand placeras i den nybyggda delen mot norr. Denna del omfattas inte av Plan- och bygglagens förbud mot förvanskning interiört.
- Höga trösklar och interiöra dörrar bör återställas för att reducera de negativa konsekvenserna av de genomföra åtgärderna interiört.
- Tomten är placerad på fornlämning. Alla ingrepp i mark måste föregås att tillstånd från länsstyrelsen.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se